

6. ΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

6α. ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

Τα ευρωπαϊκά συνδικάτα έχουν ταχθεί υπέρ της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Είναι δύσπιστα όμως όσον αφορά τις συνέπειες και τις υποσχέσεις και προβλέψεις των ευρωκρατών.

Το 1988 η έκθεση CECCHINI προέβλεπε ότι με την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς θα προκύψει ένα όφελος 200 δις ECU, το ακαθάριστο προϊόν της ΕΟΚ θα αυξηθεί στο 5% και θα δημιουργηθούν 5 εκατομ. νέες θέσεις εργασίας. Οι προβλέψεις αυτές δεν επιβεβαιώθηκαν.

Αντίθετα ακολούθησε μία περίοδος έντονης οικονομικής ύφεσης ενώ η ανεργία έφθασε το 1995 στο 11,6% του ενεργού δυναμικού της Ε.Ε.

Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αναζωπυρώνει τους ίδιους φόβους:

Ή το ενιαίο νόμισμα θα εντείνει τον ανταγωνισμό. Οι επιχειρήσεις για να επιβιώσουν θα προσπαθήσουν να μειώσουν το κόστος αγαθών και υπηρεσιών μειώνοντας κύρια το προσωπικό. Επόμενα οι νέες υποσχέσεις για υποχώρηση της ανεργίας δεν είναι αξιόπιστες.

Ή η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μέχρι τώρα, απέβη υπέρ των πολυεθνικών εταιρειών και των μεγάλων επιχειρήσεων. Ο κοινωνικός χάρτης αντικατεστάθηκε από το συρρικνωμένο Πρωτόκολλο Κοινωνικής Πολιτικής του Μάαστριχτ το οποίο δεν προχώρησε ικανοποιητικά.

Ή ο αρνητικός δημοσιονομικός ανταγωνισμός και γενικότερα η προσπάθεια των κρατών να προσεγγίσουν τα κριτήρια σύγκλισης απολήγει σε βάρος των εργαζομένων. Οι συνδικαλιστικές κατακτήσεις και ιδιαίτερα το καθεστώς των κοινωνικών ασφαλίσεων αποτελεί τον κύριο στόχο. Οι απεργιακές εκρήξεις στη Γαλλία, τη Γερμανία και σε άλλες χώρες της Ε.Ε. ενισχύουν αυτή την επιχειρηματολογία.

Ή τίποτα δεν έχει λεχθεί μέχρι τώρα για το ποιος θα φέρει το κόστος προσαρμογής στο ενιαίο νόμισμα. Εάν δεν υπάρξουν διευθετήσεις το κόστος θα μετακυλιθεί τελικά στους καταναλωτές.

Τα ευρωπαϊκά συνδικάτα αναμένεται να ρίξουν το βάρος τους τα επόμενα χρόνια στην προστασία της απασχόλησης με την προσπάθεια σύναψης ευρωπαϊκών ΣΣΕ και την εφαρμογή της Οδηγίας για το Ευρωπαϊκό Εργασιακό Συμβούλιο. Παράλληλα θα πιέσουν για την προώθηση προγραμμάτων της Ε.Ε. για την επιμόρφωση και την αλλαγή ειδικοτήτων εργαζομένων που κινδυνεύει η θέση εργασίας τους. Το κύριο βάρος όμως της αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών από την ολοκλήρωση της ΟΝΕ πέφτει στις Εθνικές Συνομοσπονδίες και Ομοσπονδίες που διαθέτουν μέσα πολιτικής και συνδικαλιστικής πίεσης.

6β. ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Τα συνδικάτα του τραπεζικού τομέα θέτουν, εκτός από τα γενικότερα προβλήματα, και κλαδικά ζητήματα που προκύπτουν από τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

Ή Κατά τη διάρκεια της β' και γ' φάσης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ θα προκύψει ένα βαρύ φορτίο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους. Πρόκειται για:

- 1) τη μετατροπή των τραπεζικών αρχείων και των εγγράφων
- 2) τα συστήματα μετατροπής των νομισμάτων
- 3) την ανταλλαγή του νέου με τα παλιά νομίσματα
- 4) την προσαρμογή των συστημάτων πληροφορικής
- 5) τη μετατροπή και αλλαγή λογισμικού στις αυτόματες μηχανές
- 6) το άνοιγμα λογαριασμών σε Ευρώ στην τράπεζα της χώρας και στους ανταποκριτές εξωτερικού
- 7) την έκδοση βιβλιαρίων καταθέσεων σε Ευρώ

8) την προετοιμασία της τεχνικής υποδομής για την ανάληψη εθνικού νομίσματος από λογαριασμούς σε Ευρώ

9) εμβάσματα και έκδοση επιταγών σε Ευρώ

10) προσαρμογή του λογισμικού σύνδεσης με το εθνικό σύστημα διακανονισμού και με το ευρωπαϊκό σύστημα TARGET

11) εξεύρεση αποθηκευτικών χώρων για την υποδοχή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων Ευρώ και την απόσυρση των εθνικών νομισμάτων

12) διπλή αναγραφή της τιμολόγησης των υπηρεσιών και άλλων δεδομένων

13) λογαριασμοί διακανονισμού χρεωστικών και πιστωτικών καρτών σε Ευρώ, έκδοση καρτών σε Ευρώ, έκδοση EXTRAIT σε Ευρώ

14) επιμόρφωση προσωπικού και

15) απαντήσεις σε ερωτήματα της πελατείας σχετικά με ζητήματα μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα.

Το μεγάλο αυτό βάρος μπορεί να αντιμετωπισθεί είτε με υπερωριακή απασχόληση, είτε με την πρόσληψη υπαλλήλων μερικής απασχόλησης, είτε με την πρόσληψη νέου προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Η τελευταία επιλογή πρέπει να αποκλεισθεί διότι πλήττει το συνδικαλιστικό κίνημα αφού γενικεύει στις τράπεζες το θεσμό της πρόσκαιρης απασχόλησης.

(Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει η εξής διευκρίνιση. Στην Ελλάδα οι ανωτέρω θεσμοί έχουν μεν κατοχυρωθεί νομοθετικά, αλλά στην πράξη δεν έχουν εφαρμοσθεί.

Αντίθετα στην Ευρώπη και στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα τα ποσοστά της μερικής απασχόλησης ανέρχονται στο 20%-25% του συνόλου του προσωπικού, ενώ της πρόσκαιρης απασχόλησης στο 5%-8%).

Ί με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα καταργηθούν 300.000 περίπου θέσεις εργασίας στις τράπεζες. Η εμπειρία είναι τραγική. Λόγω του έντονου ανταγωνισμού, των συγχωνεύσεων και της εισαγωγής νέας τεχνολογίας στην πενταετία 1990-1995 καταργήθηκαν στις τράπεζες της Ε.Ε. περίπου 300.000 θέσεις.

Το αποτέλεσμα αυτό είχα προβλέψει στην ημερίδα που διοργάνωσε η ΟΤΟΕ και η ΕΕΤ το 1990. Τότε οι συμμετέχοντες στην ημερίδα τεχνοκράτες της ΕΟΚ είχαν αμφισβητήσει τις προβλέψεις μου, οι οποίες δυστυχώς επαληθεύτηκαν.

6γ. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πέραν των γενικότερων εκτιμήσεων που γίνονται από τη FIET θα προσπαθήσω να εντοπίσω την κατανομή της απώλειας θέσεων εργασίας την προσεχή 10ετία κατά ειδικότητα με βάση δύο παράγοντες: α) από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, β) από τη συνεχιζόμενη εισαγωγή νέων τεχνολογιών. Η απώλεια θέσεων λόγω των συγχωνεύσεων δεν μπορεί εύκολα να προβλεφθεί ποσοτικά.

Οι Τράπεζες θα επωμισθούν, κατά ένα μεγάλο μέρος, το κόστος προσαρμογής και θα έχουν μια σημαντική απώλεια εσόδων μακροπρόθεσμα από την κατάργηση του ECART στην αγοραπωλησία συναλλάγματος και ξένων τραπεζογραμματίων. Η απώλεια αυτή εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 20% των σημερινών εσόδων των ελληνικών τραπεζών στις πράξεις συναλλάγματος. Οι ζημιές αυτές αναμένεται ότι θα συμψηφιστούν με τη μείωση των θέσεων εργασίας και με τη μερική μετακύλιση του κόστους στην πελατεία. Μετά όμως από τον Ιούλιο του 2002 θα προκύψουν μόνιμες ωφέλειες για τις τράπεζες από την εισαγωγή του Ευρώ.

Πιο αναλυτικά, η βρετανική εταιρία Datamonitor προβλέπει ότι λόγω της εισαγωγής του Ευρώ ορισμένες ευρωπαϊκές τράπεζες θα χάσουν μέχρι και το 30% των εσόδων τους που προέρχεται από πράξεις συναλλάγματος. Οι βρετανικές τράπεζες θα υποστούν τις μικρότερες απώλειες επειδή δραστηριοποιούνται υπέρμετρα σε διεθνές επίπεδο. Το εμπόριο με άλλα κράτη της Ε.Ε. αντιστοιχεί μόλις στο 12% του ετήσιου κύκλου εργασιών των αγορών συναλλάγματος στο Λονδίνο. Κατά συνέπεια, οι βρετανικές τράπεζες θα επωμισθούν μόλις το 1/5 της συνολικής ζημιάς. Τις μεγαλύτερες απώλειες, αντίθετα, θα υποστούν η Γαλλία και η Πορτογαλία, διότι θα χάσουν ένα σημαντικό μέρος από το 20% του εμπορίου που πραγματοποιείται ανάμεσα στα νομίσματά τους και το γερμανικό μάρκο.

Ένα μέρος της απώλειας θέσεων εργασίας από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αναμένεται ότι θα συμψηφιστεί από τις ευεργετικές του επιδράσεις στην αύξηση της δραστηριότητας του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα, η οποία συνδέεται με τη διεύρυνση και τη διαφοροποίηση των καλούμενων ευρωπαϊκών τραπεζικών υπηρεσιών, την ανάπτυξη των διεθνών και ιδιαίτερα των ευρωπαϊκών αγορών χρεογράφων και την παροχή υπηρεσιών στους διεθνείς επενδυτές ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κεφαλαίων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

68. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στη χώρα μας μόνο οι ξένες και μερικά οι ιδιωτικές τράπεζες εφαρμόζουν διαδικασίες μακροπρόθεσμων προβλέψεων της απασχόλησης. Στις υπό κρατικό έλεγχο τράπεζες ελλείπουν παντελώς τέτοιες προβλέψεις ούτε έχουν προχωρήσει επαρκώς συστήματα περιγραφής θέσεων εργασίας και προσόντων που διευκολύνουν τις προβλέψεις.

Οι προβλέψεις εξυπηρετούν βραχυπρόθεσμες ανάγκες και η επίλυση του προβλήματος του πλεονάζοντος προσωπικού γίνεται συνήθως με εθελούσιες εξόδους οι οποίες όμως επηρεάζουν αρνητικά τα κέρδη των τραπεζών. Για παράδειγμα στην Εθνική και Εμπορική Τράπεζα έγιναν τα τελευταία χρόνια προσλήψεις με ή χωρίς δημόσιο διαγωνισμό που αύξησαν το προσωπικό από 10% έως 15%.

Καμία πρόβλεψη δεν έγινε για την επίδραση που θα έχει στην απασχόληση στις δύο αυτές τράπεζες:

— η βελτίωση του μηχανογραφικού τους συστήματος

— η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα ο προβλεπόμενος πολλαπλασιασμός των αυτόματων μηχανών τραπεζογραμματίων, μηχανών στα σημεία πώλησης και συστημάτων phone και home banking

— η εισαγωγή του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος.

Τελευταία, όμως, και ιδιαίτερα κάτω από την πίεση του έντονου ανταγωνισμού και της προοπτικής της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος οι κρατικές τράπεζες δραστηριοποιούνται θετικά για να αντιμετωπίσουν τις σημαντικές προκλήσεις.

Εκτός από τις παραμέτρους που αναφέρθηκαν συνέπειες στην απασχόληση θα υπάρξουν από τις ιδιωτικοποιήσεις και τις συγχωνεύσεις. Για παράδειγμα μετά την κρίση του τραπεζικού συστήματος στη Φινλανδία, στις αρχές της δεκαετίας του '90, επακολούθησαν μεγάλες ιδιωτικοποιήσεις και συγχωνεύσεις Τραπεζών. Αποτέλεσμα ήταν να απολυθούν 7.000 τραπεζοϋπάλληλοι σε σύνολο 16.000. Η μεγαλύτερη φινλανδική Τράπεζα MERITA, η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο μεγάλων φινλανδικών εμπορικών τραπεζών της Union Bank και της Kansallis - Osake - Pankki, συγχωνεύθηκε με τη σειρά της με τη σουηδική Nordbanken. Προηγουμένα, την 1/10/88 είχαμε την πρώτη μεγάλη συγχώνευση στην Ευρώπη που αφορούσε δύο μεγάλες ισπανικές τράπεζες που ενώθηκαν στη Banco de Bilbao e Vizcaya με παρόμοια αποτελέσματα. Στις Κάτω Χώρες δύο μεγαθήρια συγχωνεύθηκαν στην ALGEMEINE - AMRO χωρίς όμως μεγάλες συνέπειες στην απασχόληση. Αντίθετα, μείωση της απασχόλησης υπήρξε στις σκανδιναβικές χώρες και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Στην τελευταία χώρα εξαιρετικά μεγάλης κλίμακας συγχώνευση συνολικής διάρκειας άνω των τεσσάρων ετών είναι αυτή της Lloyds Bank και της Trusting Savings Bank που στοχεύει στην εξοικονόμηση 350 εκατομ. λιρών ετησίως. Δεν πέρασε απαρατήρητη και η περίπτωση της National Westminster με τη Gartmore που αφορά εξαγορά των οικονομικών υπηρεσιών και αποσκοπεί στην επέκταση των ευκαιριών του αγοραστή.

Επίσης εντυπωσιακές συγχωνεύσεις ή εξαγορές ήταν: α) της Chemical με τη Chase Manhattan στις ΗΠΑ από τις οποίες προέκυψε η Τράπεζα Chase Manhattan Corporation. Είναι γνωστή και στην Ελλάδα η μεγάλη μείωση προσωπικού των Υποκαταστημάτων της Chase σε παγκόσμιο επίπεδο, β) οι εξαγορές που πραγματοποίησε η Hong Kong and Shanghai Banking Corporation με εντυπωσιακότερη τη συγχώνευση με τη MIDLAND. Πρόσφατα η 4η και 5η σε μέγεθος γερμανικές τράπεζες ανακοίνωσαν την απόφασή τους να συγχωνευθούν. Πρόκειται για Bayerische Vereinsbank AG και την Bayerische Hypotheken und Wechselbank A.G. Η νέα τράπεζα που προκύπτει ονομάζεται Bayerische Hypo und Vereinsbank, έχει σύνολο ισολογισμού 787 δισ. γερμανικά μάρκα και κατατάσσεται στις πέντε μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης. Η σχέση κόστους - εσόδων της θα είναι 58,6%, δηλαδή καλύτερη των μεγαλύτερων ανταγωνιστών της. Παράλληλα, παρατηρείται η τάση δημιουργίας μεγάλων χρηματοπιστωτικών ομίλων. Ο ελβετικός τραπεζικός όμιλος Credit Suisse θα εντάξει στη δύναμή του τη μεγάλη ασφαλιστική εταιρία Winterthur και θα δημιουργήσει το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό συγκρότημα με περιουσιακά στοιχεία 700 δισ. ελβετικών φράγκων. Ο όμιλος ING Group NV, που εδρεύει στο Άμστερνταμ, εξαγόρασε την τράπεζα Barings PLC, την αμερικανική εταιρία Equitable of Iowa Cos, την αμερικανική επενδυτική τράπεζα Furman Sez, την καναδική ασφαλιστική εταιρία Wellington Ins. Co., ενώ υπέβαλλε πρόταση για την εξαγορά του 87% των μετοχών της μεγάλης βελγικής τράπεζας Bank Bruxelles Lambert. Πρόσφατα, ανακοινώθηκε η εξαγορά της μεγαλύτερης Τράπεζας της πολιτείας της Φλώριδας, της Barnet Bank, από τη NationsBank που είναι η 4η μεγαλύτερη Τράπεζα στις ΗΠΑ. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη συγχώνευση στην ιστορία των ΗΠΑ που έφθασε το ύψος των 15,5 δισ. δολαρίων σπάζοντας έτσι το ρεκόρ των 12,3 δισ. δολαρίων που κόστισε η συγχώνευση του 1996 μεταξύ των Τραπεζών First Interstate Bancorp και Wells Fargo and Co.

Η βελγική τράπεζα SOCIETE GENERALE εξαγόρασε αντί 300 εκατομ. λιρών Αγγλίας τη HAMBROS. Για ιστορικούς λόγους διατηρήθηκε στον τίτλο και το όνομα της αγγλικής τράπεζας (S.G. HAMBROS). Τέλος, την 9/12/97 ανακοινώθηκε η συγχώνευση των δύο ελβετικών κολοσσών, της Union Bank of Switzerland (UBS) και της Swiss Bank Corporation (SBC). Το όνομα της νέας τράπεζας είναι United Bank of Switzerland και θα είναι η τέταρτη μεγαλύτερη τράπεζα στον κόσμο από άποψη κεφαλαιακής αξίας μετά τη Hong - Kong and Shanghai Banking Corp (HSBC), τη Bank of Tokyo - Mitsubishi και τη Lloyds TSB Group. Με βάση το ενεργητικό φέρεται σαν δεύτερη τράπεζα στον κόσμο μετά την Bank of Tokyo - Mitsubishi και τέλος πρώτη με βάση τα περιουσιακά της στοιχεία. Η νέα τράπεζα διαθέτει αποθεματικό 912,8 δισεκατ. δολαρίων, κοινά περιουσιακά στοιχεία 600 δισεκατ. δολαρίων και χρηματιστηριακή αξία 60 δισεκατ. δολαρίων ΗΠΑ. Την επόμενη τετραετία σχεδιάζει να απολύσει 13.000 υπαλλήλους. Τέλος, ανακοινώθηκε

ότι από 1/1/99 πρόκειται να συγχωνευθούν τρεις μεγάλες κρατικές τράπεζες της Γερμανίας: η Landeskreditbank, η Landesgirokasse και η Suedwestdeutsche Landesbank. Θα δημιουργήσουν τη Landesbank Baden - Wuerttemberg με περιουσιακά στοιχεία συνολικής αξίας 430 δισεκ. γερμ. μάρκων που θα αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο κρατικό όμιλο μετά τη Westdeutsche Landesbank.

Στόχοι όλων των ανωτέρω συγχωνεύσεων είναι: α) η αντιμετώπιση του ανταγωνισμού που θα ενταθεί και από την εισαγωγή του Ευρώ, β) η μεγιστοποίηση της απόδοσης των μετοχών τους (shareholder value) και γ) η εξοικονόμηση κόστους που μπορεί να ανέλθει σε 15% και σε μερικές περιπτώσεις που οι αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι τράπεζες είναι παρεμφερείς ακόμη και σε 25%.

Στην Ελλάδα, οι τάσεις αυτές εκδηλώθηκαν με καθυστέρηση, αλλά ήδη προσλαμβάνουν διαστάσεις. Ιδιωτικοποιήθηκε η Τράπεζα Αττικής. Το μετοχικό της κεφάλαιο κατέχεται σήμερα κατά 34,5% από το ΤΣΜΕΔΕ, 15% από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, 31,5 από μικροεπενδυτές, ενώ το 19% παρέμεινε στον όμιλο της Εμπορικής Τράπεζας. Οι διαδικασίες για τις ιδιωτικοποιήσεις των Τραπεζών Κρήτης, Κεντρικής Ελλάδος και Μακεδονίας - Θράκης βρίσκονται σε εξέλιξη. Η Eurobank μετά την εξαγορά της Credit Lyonnais - Ελλάς προχώρησε στην απορρόφηση της Interbank. Το μετοχικό κεφάλαιο μετά τη συγχώνευση ανέρχεται σε 23,3 δισ. δρχ. Ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας προχώρησε στις 27/8/97 στην ενοποίηση των δύο θυγατρικών της, της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας και της Εθνικής Στεγαστικής Τράπεζας. Η νέα τράπεζα λειτουργεί από 1/1/98 ενώ για το 1997 συντάχθηκε ενοποιημένος υπολογισμός. Παράλληλα στις 19/8/97 αποφάσισε την ενοποίηση δύο ασφαλιστικών της εταιριών, της Εθνικής Ασφαλιστικής και του Αστέρα. Το όνομα του νέου ασφαλιστικού γίγαντα είναι Ανώνυμος Ελληνική Εταιρία Γενικών Ασφαλίσεων «Η ΕΘΝΙΚΗ». Τέλος, σε εξέλιξη βρίσκεται η απόσχιση (demerger) της Ιονικής Τράπεζας από τη μητρική της Εμπορική.

Στην Ελλάδα, δεν πρόκειται να υπάρξει άμεση μείωση προσωπικού ούτε απολύσεις. Με δεδομένο ότι οι κρατικές τράπεζες δεν έχουν φθάσει σε επίπεδο οριμότητας ούτε από άποψη εισαγωγής νέων εργασιών ούτε όσον αφορά την εισαγωγή νέων τεχνολογιών αναμένεται ότι οι συνέπειες θα εμφανισθούν μετά το 2002 όταν η αγορά εργασίας στον τραπεζικό τομέα θα πιεσθεί και από τη συμμετοχή της Ελλάδος στην περιοχή του ενιαίου νομίσματος.

Για παράδειγμα, το προσωπικό της Εθνικής Τράπεζας αναμένεται να μειωθεί από 15.000 στο τέλος του 1996 σε 11.000 το 2005. Η μείωση θα γίνει κύρια μέσω του περιορισμού των προσλήψεων που ο αριθμός τους θα είναι μικρότερος σε σχέση με τον αριθμό των εθελουσίως εξερχομένων ή συνταξιοδοτούμενων.

6ε. Η ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΧΕΙ ΜΕΛΕΤΗΣΕΙ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ;

Η ΕΕΤ έχει ήδη συστήσει τη Steering Committee για την ONE που ολοκληρώνει σε λίγο την έρευνά της για την ομαλή μετάβαση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος στο καθεστώς του ενιαίου νομίσματος. Ειδικότερα εξετάζονται οι επιπτώσεις στις τραπεζικές εργασίες και τα συναφή επενδυτικά προϊόντα, στη λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, στη μηχανογραφική υποδομή των τραπεζών και στην επικοινωνιακή και εκπαιδευτική πολιτική που πρέπει να αναπτύξει η Ένωση για λογαριασμό των μελών της. Ο Γενικός Γραμματέας της ΕΕΤ Γιάννης Μάνος μιλώντας σε ημερίδα της ΟΤΟΕ για το Ευρώ επεσήμανε τα εξής:

Ή Ανεξάρτητα από το γεγονός της εισόδου της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ το 2001, πρέπει από τώρα να αρχίσουν οι εργασίες προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών.

Ή Με δεδομένο ότι ένας διαρκώς αυξανόμενος όγκος συναλλαγών θα πραγματοποιείται στο ενιαίο νόμισμα, η διασυννοριακή παροχή τραπεζικών υπηρεσιών στην Ελλάδα από μεγάλες τράπεζες της ζώνης του Ευρώ, που δεν είναι καν εγκατεστημένες εδώ, θα αρχίσει να αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για τις μεγάλες επιχειρήσεις, τους θεσμικούς επενδυτές και ένα τμήμα της ιδιωτικής πελατείας. Είναι απαραίτητο να υπάρξει έγκαιρος προβληματισμός ώστε οι ελληνικές τράπεζες:

- να εκμεταλλευθούν στο έπακρο τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα,
- να εντοπίσουν και να αξιοποιήσουν νέες αγορές,
- να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους και
- να διερευνήσουν έγκαιρα τα περιθώρια για εγχώριες και διεθνείς στρατηγικές συμμαχίες.

Ή Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διέρχεται περίοδο οριμότητας και πορεύεται ανάλογα με τα άλλα τραπεζικά συστήματα των κρατών - μελών της Ε.Ε. Ο ανταγωνισμός που θα ενταθεί από την εισαγωγή του Ευρώ θα επιταχύνει τις αναδιαρθρώσεις χαρτοφυλακίων μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και ιδιωτικοποιήσεων.

Ή Εκτιμάται ότι θα μειωθούν οι θέσεις εργασίας χωρίς εξειδίκευση, οι απασχολήσεις «εκκαθάρισης συναλλαγών» και όσες αφορούν διενέργεια συναλλαγματικών πράξεων. Αντίθετα θα υπάρξει αύξηση των απασχολουμένων στα μηχανογραφικά κέντρα και στις νέες τεχνολογίες, ενώ θα αυξηθεί ο αριθμός των τραπεζικών υπαλλήλων με υψηλή εξειδίκευση σε θέματα χρηματοοικονομικής, διαχείρισης χαρτοφυλακίων, γενικά παροχής συμβουλών στην πελατεία και μάρκετινγκ. Συμπερασματικά, θα υπάρξει μείωση προσωπικού που μπορεί μερικά να συμψηφισθεί με την επέκταση των ελληνικών τραπεζών στις βαλκανικές και άλλες χώρες.

Επειδή όμως τα ανωτέρω αφορούν κύρια τις μεγάλοι μεγέθους τράπεζες ας εξετάσουμε τώρα ποιες είναι οι προοπτικές των μικρομεσαίων ελληνικών τραπεζών στο νέο περιβάλλον. Ο Γενικός Διευθυντής της Τράπεζας Χίου Γιάννης Πεχλιβανίδης υποστηρίζει ότι:

Η εισαγωγή του Ευρώ παρουσιάζει σημαντικές ευκαιρίες για τις μικρομεσαίες τράπεζες ιδιαίτερα του ιδιωτικού τομέα. Εκμεταλλευόμενες το αξιόλογο πελατολόγιό τους, τις καινοτομίες τους στην παροχή τραπεζικών προϊόντων, τη γνώση τους των αναγκών της αγοράς και της συμπεριφοράς του πιστωτικού κινδύνου μπορούν όχι μόνο να αντιμετωπίσουν την πρόκληση του ανταγωνισμού, αλλά και να αυξήσουν τον κύκλο εργασιών και τα κέρδη τους.

Η ζώνη του Ευρώ ανοίγει ορίζοντες για συνεργασίες με τους καλύτερους προμηθευτές προϊόντων και υπηρεσιών της Ευρώπης και αναδεικνύει σαν κυρίαρχο συγκριτικό πλεονέκτημα τη δύναμη των δικτύων διανομής τραπεζικών προϊόντων. Όταν μιλάμε για δίκτυα δεν εννοούμε μόνο το δίκτυο των υποκαταστημάτων. Συμπεριλαμβάνουμε και τα ηλεκτρονικά δίκτυα και ιδιαίτερα το Internet. Σημαντικό ρόλο επίσης αναμένεται ότι θα διαδραματίσει η προσφορά τραπεζικών υπηρεσιών μέσω τρίτων, όπως για παράδειγμα μέσω των συνεργασιών που έχουν αναπτύξει οι μικρομεσαίες τράπεζες για τα καταναλωτικά δάνεια με αλυσίδες πολυκαταστημάτων ή με αντιπροσωπείες και εκθέσεις αυτοκινήτων. Όσον αφορά τα υποκαταστήματα έχει αποδειχθεί ότι τα μικρά και ευέλικτα υποκ/τα εξυπηρετούν τις ανάγκες των πελατών με σαφώς μικρότερο κόστος με την προϋπόθεση της σωστής εκπαίδευσης του προσωπικού τους και τη συνεχή ενημέρωση της πελατειακής βάσης της τράπεζας.

Το ερώτημα είναι τι θα γίνει με τα υποκαταστήματα των κρατικών τραπεζών που είναι πολυπρόσωπα και η σχέση μεταξύ κόστους - εσόδων είναι απογοητευτική. Εάν υποθέσουμε ότι το στέλεχος της Τράπεζας Χίου έχει δίκιο τότε αναμένεται, στη διάρκεια της προσεχούς δεκαετίας, σημαντική μείωση του προσωπικού τους, την οποία θα επιτείνει και η εισαγωγή του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος και η τεχνολογική ωρίμανση.

6ξ. ΠΟΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΘΑ ΠΡΟΚΥΨΟΥΝ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ;

Οι επιπτώσεις ποικίλουν ανάλογα με τη διανυόμενη φάση της ONE και τα επί μέρους τραπεζικά προϊόντα:

1. Μετρητά σε δραχμές και σε ξένο νόμισμα

Στην περίοδο όπου η Ελλάδα δεν θα είναι ακόμα μέλος της ONE το Ευρώ θα αποτελεί ξένο νόμισμα. Οι τράπεζες θα εκτιμήσουν εάν θα είναι απαραίτητη η παράλληλη τήρηση ταμείου μετρητών για τα χαρτονομίσματα των χωρών της ONE και για το Ευρώ και εάν οι ανταποκρίτριες τράπεζες θα εισπράττουν προμήθεια για τη μετατροπή ανάμεσα σε νομίσματα χωρών της ζώνης του Ευρώ. Στη φάση όπου η Ελλάδα θα γίνει μέλος της ONE και μέχρι την 1/1/2002 η δραχμή θα αποτελεί διαφορετική έκφραση ή υποδιαίρεση του Ευρώ. Πρέπει να απαντηθεί το ερώτημα εάν είναι αναγκαία η τήρηση ταμιακών λογαριασμών σε δραχμές και σε Ευρώ και εάν τα υπόλοιπα των λογαριασμών καταθέσεων θα εμφανίζονται και στα δύο νομίσματα. Για την τελική φάση της συγκυκλοφορίας (1-1-2002 έως 30-6-2002) προκύπτουν τα ακόλουθα ερωτηματικά: θα υπάρχει δυνατότητα κατάθεσης / ανάληψης και δραχμών και Ευρώ ή κατάθεσης / ανάληψης Ευρώ και μόνο κατάθεσης δραχμών; Κατά την προσωπική μου άποψη, προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαλή απόσυρση του εθνικού νομίσματος πρέπει να μην επιτραπεί η ανάληψη δραχμών αλλά μόνο το ισότιμο σε Ευρώ.

2. Επιταγές - εμβάσματα - εντολές

Στην πρώτη φάση, οι ελληνικές τράπεζες θα μπορούν να εκδίδουν εντολές, επιταγές και να εμβάζουν σε Ευρώ αλλά όλες αυτές οι συναλλαγές θεωρούνται ότι γίνονται σε ξένο νόμισμα. Στη διάρκεια της φάσης αυτής οι ελληνικές τράπεζες τηρούν λογαριασμούς σε Ευρώ σε ανταποκριτές εξωτερικού κρατών - μελών που συμμετέχουν στην ONE. Πιθανόν να επιτραπεί στις τράπεζες να ανοίξουν λογαριασμούς σε Ευρώ και στην Τράπεζα της Ελλάδος. Στη δεύτερη φάση, όταν δηλαδή η Ελλάδα θα έχει ενταχθεί στην ONE και πριν από την κυκλοφορία του Ευρώ σαν τραπεζογραμματίου και κέρματος, το Ευρώ θα διακινείται παράλληλα σαν λογιστικό χρήμα με τη δραχμή. Πιθανόν οι τράπεζες να τηρούν στην Τ.Ε. λογαριασμούς και σε δραχμές και σε Ευρώ. Αρχίζει η διαδικασία διακανονισμού επιταγών σε Ευρώ μέσω του Γραφείου Συμφηφισμού Αθηνών. Οι διασυνοριακές πληρωμές μεγάλων ποσών σε Ευρώ μπορούν να διακανονίζονται μέσω του συστήματος TARGET. Στην τρίτη τέλος φάση της συγκυκλοφορίας (1-1-2002 μέχρι 30-6-2002) καταργούνται οι δραχμικοί λογαριασμοί των τραπεζών στην Τ.Ε., το Γραφείο Συμφηφισμού Αθηνών θα εκκαθαρίζει συναλλαγές αρχικά σε δραχμές και σε Ευρώ και κατόπιν μόνο σε Ευρώ και θα υπάρχει παράλληλη κίνηση των ανταποκριτών μέχρι τη 30/6/2002 οπότε θα κλείσουν οι λογαριασμοί σε δραχμές.

3. Συστήματα καρτών

Στην πρώτη φάση θα είναι δυνατή η τήρηση σε Ευρώ του λογαριασμού που τηρείται στον ανταποκριτή και χρησιμοποιείται για το διακανονισμό των διεθνών συναλλαγών μέσω των διεθνών οργανισμών (π.χ. VISA, EUROPAY) με τους οποίους είναι συνδεδεμένες οι ελληνικές τράπεζες. Συναλλαγές που πραγματοποιούνται μέσω καρτών έκδοσης ελληνικών τραπεζών σε κράτη - μέλη της ONE θα μπορούν να εισάγονται για επεξεργασία αποτιμημένες είτε σε Ευρώ είτε στο εθνικό νόμισμα της χώρας συναλλαγής, ενώ ταυτόχρονα το νόμισμα στο οποίο θα πραγματοποιείται η χρέωση θα μπορεί να είναι το Ευρώ. Στη διάρκεια της δεύτερης φάσης, οι ελληνικές τράπεζες θα μπορούν να εκδίδουν πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες και σε Ευρώ. Ταυτόχρονα, πρέπει να είναι σε θέση να επεξεργάζονται συναλλαγές στην Ελλάδα που γίνονται μέσω καρτών σε Ευρώ που έχουν εκδοθεί σε άλλα κράτη -

μέλη που μετέχουν στην ONE. Τα ATMs και τα POS πρέπει να δέχονται κάρτες και σε Ευρώ. Στην τρίτη φάση οι ανωτέρω περιπτώσεις δεν θα έχουν δυναμικό, αλλά επιτακτικό χαρακτήρα για τις τράπεζες.

4. Αγορά συναλλάγματος

Η αντικατάσταση του ECU από το Ευρώ την 1-1-1999 με ισοτιμία 1 προς 1 δεν θα έχει επιπτώσεις στις εγχώριες αγορές συναλλάγματος. Κρίνεται όμως αναγκαία η ταχεία έναρξη της προετοιμασίας για τη μετατροπή των διαδικασιών υποβολής και διακανονισμού συναλλαγών σε Ευρώ ώστε να είναι έτοιμες μέχρι το 2001. Στη διαδικασία FIXING, δεν θα διαπραγματεύονται τα νομίσματα των κρατών που μετέχουν στην ONE διότι δεν θα αποτελούν πλέον αυτοτελή νομίσματα, αλλά διαφορετικές εκφράσεις του Ευρώ, η δε ισοτιμία τους σε σχέση με το ενιαίο νόμισμα θα έχει κλειδωθεί αμετάκλητα.

5. Αγορά χρήματος

Πρέπει να αναπτυχθούν οι αγορές για διατραπεζικές καταθέσεις σε Ευρώ και παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ανάμεσα στη δραχμή και το Ευρώ ώστε να εξασφαλισθεί έγκαιρα η ρευστότητα του ενιαίου νομίσματος. Παράλληλα οι αρχές οφείλουν να ρυθμίσουν τα διάφορα θέματα που διέπουν την αγορά των γeros καθώς πρόθεση του ENI είναι η καθιέρωση ενός εργαλείου που θα έχει τις ίδιες ακριβώς επιπτώσεις σε όλες τις χώρες της ζώνης του Ευρώ.

6. Αγορά ομολόγων

Το ζήτημα της μετατροπής του υφιστάμενου εθνικού χρέους σε Ευρώ είναι άμεσης προτεραιότητας για την ομαλή μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Μέχρι το 2001 δεν θα έχουμε υποχρέωση να εκδίδουμε τους κρατικούς τίτλους σε Ευρώ. Θα πρέπει όμως να ενθαρρυνθούν οι εκδόσεις των μη δραχμικών τίτλων σε Ευρώ. Η απούλοποίηση των τίτλων θα διευκολύνει την ανωτέρω διαδικασία.

7. Αγορά μετοχών

Η εισαγωγή του Ευρώ στο Χρηματιστήριο απαιτεί τη μετατροπή του υφιστάμενου αποθέματος μετοχών σε Ευρώ τόσο για τις ονομαστικές μετοχές όσο και για τις τρέχουσες τιμές. Η απούλοποίηση των μετοχών αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την ελαχιστοποίηση του κόστους μετατροπής. Συνιστάται όπως η μετατροπή γίνει με τη μέθοδο της μη ονομαστικής αξίας (non-par value), κατά την οποία ο τίτλος δεν έχει ονομαστική τιμή εκφρασμένη σε δραχμές, αλλά σε κλάσμα επί του συνόλου του αριθμού των μετοχών.

Σε διαφορετική περίπτωση οι γενικές συνελεύσεις των εταιριών θα πρέπει να αποφασίσουν μεταβολή της ονομαστικής αξίας των μετοχών με ανάλογη αύξηση ή μείωση του κεφαλαίου ώστε να διατηρηθούν αναλογικά τα ίδια δικαιώματα ψήφου.

6η. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΝΟΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ;

Επίσημη θέση της ΤΕ δεν υπάρχει. Από την εισήγηση όμως του Υποδιοικητή κ. Νικολάου Γκαργκάνα στην ημερίδα της ΟΤΟΕ για την ONE (14-10-97) και από σχετικές συνεντεύξεις του στον ημερήσιο τύπο προκύπτουν τα εξής:

1. Υπάρχουν περιθώρια για σημαντικές βελτιώσεις της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τραπεζών. Υπό την πίεση του ανταγωνισμού οι τράπεζες θα πρέπει να περιορίσουν τα λειτουργικά τους έξοδα. Τα έξοδα αυτά σαν ποσοστό των εσόδων τους δεν αποκλίνουν πολύ από το αντίστοιχο ποσοστό στις άλλες χώρες της Ε.Ε. Υπάρχει όμως σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη διάρθρωση των δαπανών αυτών. Στην Ελλάδα οι δαπάνες προσωπικού καταλαμβάνουν ένα υψηλότερο ποσοστό απ' ό,τι στις περισσότερες χώρες. Τίθεται, κατά συνέπεια, θέμα εισαγωγής θεσμικών μεταρρυθμίσεων όπως για παράδειγμα η εφαρμογή του θεσμού της μερικής απασχόλησης.

2. Η έναρξη του τρίτου σταδίου της ONE, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή της Ελλάδος με το πρώτο κύμα, συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό πεδίο. Ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες, που αποτελούν σήμερα ένα αξιόλογο ποσοστό της δραστηριότητας των τραπεζών και πηγή σημαντικών εσόδων, θα πάψουν να υφίστανται. Πρόκειται για την αγοραπωλησία νομισμάτων χωρών που μετέχουν στην ONE και των παραγώγων προϊόντων που βασίζονται σε αυτά όπως είναι τα προθεσμιακά συμβόλαια και τα δικαιώματα αγοραπωλησίας (options) συναλλάγματος. Ειδικότερα όμως για την Ελλάδα οι συνέπειες δεν θα είναι τόσο σημαντικές γιατί ο όγκος των αγοραπωλησιών μεταξύ δραχμής και των 13 νομισμάτων των άλλων χωρών της Ε.Ε. είναι μικρός. Όμως στο στο βαθμό που η ενιαία νομισματική πολιτική και το Σύμφωνο Σταθερότητας οδηγήσουν σε έλεγχο του δημοσίου χρέους, τα εθνικά χρεόγραφα θα τείνουν να γίνουν στενά υποκατάσταση και επόμενα θα περιορισθούν τα παράγωγα που βασίζονται σε αυτά. Από την άλλη πλευρά, η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα οδηγήσει σε διόγκωση των υπολοίπων τραπεζικών εργασιών με αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών των τραπεζών.

3. Η αγορά χονδρικών τραπεζικών εργασιών (wholesale banking activities) έχει ήδη προσλάβει παγκόσμιες διαστάσεις με αποτέλεσμα οι τράπεζες που εξειδικεύονται στην προσφορά αυτών να χάνουν τον εθνικό τους χαρακτήρα και να γίνονται διεθνείς. Για να επωφεληθούν οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να γνωρίσουν καλύτερα το νομικό καθεστώς, το

φορολογικό σύστημα, τις τοπικές συνθήκες και τις ανάγκες των αγορών των άλλων χωρών. Όσον αφορά τις τραπεζικές εργασίες λιανικής (retail banking) οι επιπτώσεις της υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος θα είναι μάλλον περιορισμένες γιατί οι εγχώριες τράπεζες θα εξακολουθήσουν να πλεονεκτούν αφού διαθέτουν πιο εκτεταμένο, σε σύγκριση με τις ξένες, δίκτυο υποκαταστημάτων, ευκολότερη πρόσβαση στους πελάτες και καλύτερη γνώση των τοπικών συνθηκών. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι με την ενσωμάτωση στην ΟΝΕ και την ένταση του ανταγωνισμού, οι τράπεζες που είναι εγκατεστημένες σε άλλες χώρες της ΟΝΕ θα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες στην εγχώρια αγορά με την προώθηση σχετικά απλών τυποποιημένων τραπεζικών προϊόντων μέσω των τοπικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή με πρόσβαση εξ αποστάσεως χωρίς φυσική παρουσία.

4. Από τη σύγκριση των ελληνικών εμπορικών τραπεζών με τις αντίστοιχες τράπεζες των χωρών της Ε.Ε. προκύπτει ότι οι ελληνικές έχουν κατά μέσο όρο χαμηλότερες καταθέσεις, χορηγήσεις και απασχολούμενα κεφάλαια τόσο ανά τράπεζα όσο και ανά υποκατάστημα. Δεν υπάρχει, επόμενα, αμφιβολία ότι το μέσο μέγεθος της ελληνικής τράπεζας είναι μικρότερο του αντίστοιχου ευρωπαϊκού. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και του ενιαίου ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού χώρου το μέγεθος της τράπεζας, το οποίο εξασφαλίζει οικονομίες κλίμακας, έχει αντίστοιχα μεταβληθεί. Πράγματι, η επιτυχής παρουσία μιας τράπεζας, για παράδειγμα στο χώρο της χρηματοδότησης μεγάλων επιχειρήσεων, προϋποθέτει την ύπαρξη ικανού μεγέθους, τόσο για να ικανοποιεί τη ζήτηση όσο και για να επιτύχει την αναγκαία διασπορά κινδύνων και για εκμεταλλευθεί τις οικονομίες κλίμακας. Στις τραπεζικές, όμως, εργασίες λιανικής οι οικονομίες κλίμακας δεν φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες. Αυτό επιβεβαιώνεται από την αποτελεσματικότητα και την επαρκή ανταγωνιστικότητα ορισμένων μικρών και μεσαίων τραπεζών τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στο εξωτερικό. Κατά συνέπεια, το μέγεθος της τράπεζας δεν αποτελεί κριτήριο επιτυχούς παρουσίας της σε όλα τα τμήματα της αγοράς και οι ελληνικές τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος εάν προετοιμασθούν κατάλληλα.

5. Το σχετικά υψηλό κόστος διατήρησης δικτύου και η προώθηση συστημάτων υψηλής τεχνολογίας τείνουν να περιορίσουν τη σημασία των τραπεζικών υποκαταστημάτων. Πρόσφατη έρευνα στις ΗΠΑ έδειξε ότι το 50% των συναλλαγών διεκπεραιώνεται εκτός των υποκαταστημάτων με σημαντική εξοικονόμηση κόστους. Οι ελληνικές όμως τράπεζες μέσω των υποκαταστημάτων τους έχουν άμεση πρόσβαση σε χαμηλού κόστους κεφάλαια, ενώ η παρουσία τους στις τοπικές αγορές έχει συμβάλει στη δημιουργία ισχυρών σχέσεων εμπιστοσύνης με την πελατεία τους, πράγμα το οποίο αποτελεί ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα.

6. Οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές προς το παρόν περιορίζονται σε εθνικό επίπεδο. Σε διεθνές επίπεδο συνάπτονται συνήθως στρατηγικές συμμαχίες και συνεργασίες με τοπικές τράπεζες. Συγχωνεύσεις και εξαγορές γίνονται και στην Ελλάδα σε πιο όμως περιορισμένη κλίμακα. Σε κάποιο βαθμό, η υστέρηση που παρατηρείται στην τάση συγκέντρωσης στην Ελλάδα οφείλεται στο ότι η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος πραγματοποιήθηκε αργότερα σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε.

7. Οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να κάνουν πιο αποφασιστικά βήματα προόδου για την εισαγωγή νέων μέσων και μεθόδων που θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά τους. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, που θα ενταθεί και από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, θα οδηγήσει σε πιέσεις για μείωση των περιθωρίων κέρδους. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι τράπεζες θα πρέπει να περιορίσουν τα λειτουργικά τους έξοδα και να αυξήσουν τα λοιπά εκτός τόκων έσοδα τους με προσφορά νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Το παραδοσιακό υπόδειγμα τραπεζικής διαμεσολάβησης, που βασίζεται στο συνδυασμό των τεσσάρων βασικών δραστηριοτήτων (άντληση κεφαλαίων, τοποθετήσεις των καταθέσεων σε δάνεια, κ.λπ., διαχείριση πιστωτικών κινδύνων και μεσολάβηση στις εισπράξεις και πληρωμές) τείνει να περιορισθεί ή να εκλείψει. Υποκαθίσταται από τη διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων, των κεφαλαίων ασφαλιστικών ταμείων, προγραμμάτων συνταξιοδότησης. Γενικά δίνεται έμφαση σε τοποθετήσεις στην κεφαλαιοαγορά. Σαν αποτέλεσμα ένα διαρκώς αυξανόμενο μέρος των εσόδων των τραπεζών προέρχεται από συναλλαγές επί χρηματοοικονομικών μέσων και προϊόντων στις αγορές και μικρό μόνο μέρος από παραδοσιακή δανειοδότηση.

60. ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες εντάσσονται από το δεύτερο εξάμηνο του 1998 στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών το οποίο περιλαμβάνει και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το σύστημα θα απολαύει ανεξαρτησίας από τις πολιτικές αρχές τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Όπως τόνισα στην ομιλία μου στην Υποεπιτροπή Νομισματικής Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου την 30/1/96 (μετά από πρόσκληση της Προέδρου της Υποεπιτροπής προς το Προεδρείο της Επιτροπής Συνδικαλιστικών Οργανώσεων Κεντρικών Ευρώπης, SCECBU) τρία είναι τα προβλήματα που δημιουργούνται στη διαδικασία μετάβασης προς την ΟΝΕ:

Ή η πολιτική ορισμένων Διοικητών κεντρικών τραπεζών να δίνουν βάρος μόνο στις νομισματικές εργασίες και σε όσες αναφέρονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντίθετα υποεκτιμούν και καταργούν εργασίες που συνδέονται με την εξυπηρέτηση του Δημοσίου, του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των κοινωνικών φορέων. Η πολιτική αυτή οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην κατάργηση 10.000 θέσεων εργασίας - σε σύνολο 65.000 - στις εθνικές κεντρικές τράπεζες την επόμενη δεκαετία.

Ή η έκταση εφαρμογής της **αρχής της επικουρικότητας** στις κύριες εργασίες (core activities). Για παράδειγμα η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και η ανάπτυξη του συστήματος διακανονισμού μεγάλων ποσών «TARGET» αποφασίσθηκε να έχει αποκεντρωτικό χαρακτήρα. Πρόκειται για μία θετική εξέλιξη. Δεν έχει όμως διευκρινισθεί μέχρι τώρα ποιος θα είναι ο τρόπος εφαρμογής των συναλλαγματικών παρεμβάσεων και άλλων εργασιών. Υποστηρίζουμε

ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα πρέπει να έχει επιτελικό χαρακτήρα και περιορισμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες. Οι τελευταίες ανήκουν στις εθνικές κεντρικές τράπεζες.